

NAŠE DUHOVNO ŽIVLJENJE

Buenos Aires, dne 27. januarja 1934

NUESTRA VIDA ESPIRITUAL

Številka 36

Evangelij prve predpostne nedelje

Mt 20, 1—16.

Tisti čas je Jezus rekel svojim učencem:

“Nebeško kraljestvo je podobno hišnemu gospodarju, ki je šel zjutraj zgodaj najemat delavcev za svoj vinograd. Pogodil se je z delavci po denarju (1) na dan in jih poslal v vinograd.

In šel je ven okrog tretje (2) ure in videl druge na trgu stati brez dela. Tudi tem je rekel: “Pojdite še vi v vinograd, in kar bo prav, vam bom dal”. In so šli.

Okrog šeste in devete ure je zopet šel in storil prav tako.

Ko je šel okrog enajste, je našel druge, da so postavili, in jim je rekel: “Kaj stojite tukaj ves dan brez dela?” Odgovore mu: “Nihče nas ni najel.” Reče jim: “Pojdite tudi vi v vinograd!”

Ko se je pa zvečerilo, pravi gospodar vinograda svojemu oskrbniku: “Pokliči delavce in jim daj plačilo (2), začevši od poslednjih do prvih!”

Pristopili so torej tisti, ki so bili prišli okoli enajste ure, in dobili so vsak po denarju.

Ko so prišli prvi, so mislili, da bodo več prejeli; pa tudi ti so prejeli vsak po denarju.

In ko so prejeli, so začeli godrnjati nad hišnim gospodarjem in so rekli: “Le-ti poslednji so delali eno uro, pa si jih izenačil z nami, ki smo prenašali težo dneva in vročino!”

On je pa odgovoril enemu izmed njih: “Priatelj, ine delam ti krivice; ali se nisi po denarju z menoj pogodil? Vzemi, kar je tvojega in pojdi! Hočem pa tudi poslednjemu dati, kakor tebi. Ali ne smem storiti s svojim, kar hočem? Ali je tvoje oko hudobno, ker sem jaz dober?”

Tako bodo poslednji prvi in prvi poslednji. (4) Zakaj: veliko je poklicanih, a malo izvoljenih” (5).

(1) En denar je približno toliko ko en srebrni dinar ali ena srebrna krona. Z ozirom na resnično tedanjo denarno vrednost je bila ta plača zelo visoka.

(2) Judje so šteli ure po solnčnem vzhodu to je od šestih zjutraj do šestih zvečer, in ne kakor mi. Tretja in šesta ura pomenita torej po naše deveta ura oziroma poldne, deveta ura je po naše tri popoldne in enajsta ura je pet popoldne. Ker je bilo ob šestih zvečer delo končano, so delali zadnje najeti delavci samo po eno uro.

(3) Po Mojzesovi postavi je moral gospodar delavcem zaslužek takoj plačati.

(4) Pomen prilike: Plačilo v nebeškem kraljestvu ni odvisno samo od tega, koliko časa se je kdo trudil za to kraljestvo, marveč tudi od božje dobrote. Zato lahko taki, ki so bili poznej poklicani, pa z obilnejšo mero milosti, pridejo do enakega ali večjega plačila, če z milostjo sodelujejo, kakor ga bodo prejeli oni, ki so bili že dolgo v službi božji. — Kar dokazujejo mnoga svetniška življenja. — Za razumevanje prilike je tudi dobro vedeti, da so se učenci neposredno preje razgovarjali in celo Jezusa vprašali: “Glej, mi smo vse zapustili in šli za

Gospodar išče delavcev in delavk za svoj vinograd.

teboj; kakšno bo torej naše plačilo?” Jezus jim je odgovoril, da bo vsak, kdor je zapustil hišo ali brate in sestre ali očeta ali mater ali ženo ali otroke ali njive zaradi njegovega imena, stokratno plačilo prejel v nebeškem kraljestvu. “Mnogi prvi pa bodo poslednji in poslednji bodo prvi”. Te zadnje besede je Jezus v svoji zgornji priliki bolj natančno razložil.

(5) Ta kratki zadnji stavek je eno izmed najtežje razumljivih mest svetega pisma. Nekateri mislijo, da pomeni enostavno: Mnogo jih je v nebesa in v zveličanje poklicanih, malo pa je izvoljenih, in pravijo: Le pogledjte hudobni svet okrog sebe! Oficijelna Cerkev si ni mogla nikoli osvojiti tega trdega mnenja. Drugi pravijo, da pomenijo te besede: Mnogo jih je poklicanih za večjo, izredno svetost in za veliko, izredno plačilo v nebesih, malo pa je izvoljenih, malo uja jih razmeroma to izredno plačilo tudi resnično zasluži in prejme. In tretji pravijo končno, da jih je na sam večer življenja za izpreobrnjenje in izredno plačilo v nebesih sicer še vedno veliko poklicanih, ampak malo izvoljenih.

ZA KRATEK ČAS

Še danes je videti marsikod po Franciji strahotnih sledov velike in krvave francoske revolucije.

Takrat je izbruhnila Francija iz sebe vse, kar se je že dolgo nabiralo v njej nezdravega in gnjilega.

Krivičnost oblastnikov in brezvestnost Bogu odtujenih pisateljev sta jo poklicali v življenje. Njen srd je šel pred vsem proti bogatašem in plemičem, ki so naredili za svoje in svojih očetov grehe temeljito pokoro: kar jih ni zbežalo, so bili zaprti v ječe in obsojeni na smrt.

Zaradi velikega števila jetnikov je zmanjkalo ječ in so zapirali vjete plemiče in plamkinje kar v zamrežene dvorane ali cerkve, kjer so varno zastraženi čakali smrti. Včasih jih je bilo zbranih tako skupaj po pet ali šest sto.

Nova ljudovlada je hotela biti vsaj na

Cerkveni koledar

28. januar — prva predpostna nedelja — slovenske božje službe po navadi: ob desetih dopoldne sveta maša, ob štirih popoldne pa pete slovenske litanije.

29. januar — ponedeljek — obletni spomin posvetitve buenosajreške stolne cerkve.

30. januar — torek — spomin slavne mučenice Martine, ob katere potrpežljivem in stanovitem mučeništvu jih je mnogo sprejelo Kristusovo vero in bilo vsled nje tudi mučenih.

31. januar — sredo — spomin svetega Petra Nolaske, enega izmed ustanoviteljev svojčas tako slavnega in zaslužnega cerkvenega reda za reševanje jetnikov.

1. februar — četrtek — spomin svetega antiohijskega škofa in mučenca Ignacija ki ga je leta 115 zaradi njegove krščanske vere cesar Trajan obsodil v smrt med divjimi zvermi. Sedmero njegovih prelepih pisem se je ohranilo iz najstarejših krščanskih časov do današnjih dni.

2. februar — petek — spomin Darovanja Gospodovega ali Svečnice, ki jo praznujemo pri nas doma kot zapovedan praznik. Hkrati prvi petek meseca februarja. Prilika za spoved in sveto obhajilo ob navadnem času.

3. februar — sobota — spomin svetega mučenca Blaža.

4. februar — druga predpostna nedelja — slovenske božje službe na Paternalu, Avalos 250, po navadi ob deestih dopoldne in ob štirih popoldne.

Cerkvena kronika

V spomin evharističnega leta 1934 so darovale naše žene in dekleta paternalski župni cerkvi lep baldahin, ročno delo, za katerega so skupno nabrale sto in deset pesov. Bog naj bo obilen plačnik!

Procesija s kipom device in mučenice Neže je bila zelo veličastna in lepa. Med drugimi se je udeležilo tudi dobrih štirideset slovenskih mož in šestdeset žena in deklet.

Večne obljube vednega devištva, radovoljnega uboštva in pokorščine svojim duhovnim predstojnikom je napravil naš rojak gospod bogoslovec Vladimir Zmet v salezijanskem samostanu Bernal FCS. Častitamo in voščimo vso srečo!

zunaj pravična in je bil vsak jetnik poklican pred sodišče — toda vsak je lahko tudi že naprej vedel, da ga čaka gotova smrtna obsodba: po dveh visokih stebrih bo spuščena nanj težka giljotina, ki mu bo padla na vrat in naredila konec njegovemu življenju.

Tako so torej stisnjeni v velike dvorane čakali jetniki včasih po pet ali šest dni gotove smrti.

Strašno življenje!

Kaj mislite, kako so preživeli te svoje poslednje dni?

Saj ne boste verjeli, če Vam povem!

Nič manj skvarjeni, kakor revolucionarji, njihovi novi gospodarji, so ti vbogi plemiči zadnje dni svojega žalostnega življenja često prepili, prepeli in preveseljačili. Take so bile njihove misli, kakor jih sveto pismo vsem nespametnim v usta polaga: Kratek je čas našega življenja in ni je pomoči zoper smrt in o nikomur se ne ve, da bi se bil vrnil iz dru-

gega sveta. Iz nič a smo bili rojeni in kmalu bomo spet kar smo bili. Naše življenje bo minilo, kakor oblak, ki gre čez nebo in se ne pozna za njim nobena sled ali kakor megla, ki so jo solnčni žarki razjasnili in njegova toplota dvignila. Pridite torej in hitro, dokler smo še mladi použijmo kar nam je na razpolago. Opijanimo se z vinom in navonjajmo z dišavami in nobene razuzdanosti se ne vzdržimo in veselo použijmo vse slasti. Pustimo za seboj znamenja veselja. To je namreč naš delež in naša pravica.

Tako so mislili nesrečnejši in tako so naredili: pili so in peli in se mazilili in plesali na veselo muziko in brez sramu so se udajali razposajenim orgijam. Saj so bili to zadnji dnevi njihovega življenja.

Zgodilo se je, da je sredi plesa stopila straža v dvorano, zaukazala rajajočim, da obstoje in zaklicala njihova imena, ki so bili pozvani na sodbo in v smrt. Godba je utihnila in pari so se ustavili. Bledi so stopili poklicani naprej in tresoč se odšli za stražo — ostali pa so se zavrteli naprej, veseli, da jim je za nekaj časa še prizanešeno, pohotno so se zasmeli in bedasto zašalili, češ morda bo to moj zadnji ples in moje poslednje veselje.

Tako poroča, moji častiti bralci, zgodovina, in mi ne moremo spremeniti na njenem pripovedovanju nobene pike. Ne vem pa, če se Vam bo zdela ravno tako točna in primer na moja naslednja razlaga:

Da je ves svet kakor ena taka ogromna ječa, v kateri nas živi kaki dve milijardi — obsojencev na smrt. Vsak čas prihajajo "rablji" in strgajo koga iz naše srede, da ga peljejo pred sodbo in v smrt. Česar pa smo se mi že tako navadili, da nam je komaj še kaj mar, marveč kar naprej tja v en dan tratimo svoje poslednje dni. Kadar pride ravno na vrsto naš sorodnik ali dober prijatelj, se pač nekoliko vznemirimo in zasolimo, pa gre življenje kaj kmalu spet svojo staro pot naprej, kakor da se ni nič zgodilo.

Da smo končno vendarle kristjani, je na vse zadnje res. V krščanski deželi rojeni od krščanskih starišev. Že prve ure našega življenja krščeni. Ko še misliti nismo znali, je bila že vsejana v naše duše krščanska vera. Potlej smo bili krščansko vzgojeni in o vseh najvažnejših resnicah vsaj kolikor toliko temeljito poučeni. Celo utrdila nas je krščanska domovina v krščanskem življenju — potem šele smo bili poslani v sovražni svet, da se izkaže, kako globoki in koliko resnični kristjani da smo.

Tu pa se začne naša žaloigra: Naše življenje je resničnemu krščanstvu samo v posmeh. Krščanske zapovedi poznamo za to, da se za nobeno izmed njih ne zmenimo. Včasih se je naše krščansko življenje tako spakedrilo, da k Bogu vpije za mošče vanje. Tako zelo, da slišite kdaj kako ugotavljajo celo maloverni in neverni ljudje: če je Bog, to bi pa moral kaznovati.

Resnično!

Ampak: Bog ima čas. Mi ga nemara nimamo več veliko, Bog pa ga ima. Ob svojem času, kadar se mu bo prav zdelo, bo tudi naredil konec našemu življenju in je bo presodil, koliko je bilo v njem dobrega, kaj vrednega in koliko slabega in ogabnega.

Bog sicer resnično in iskreno želi, da bi bi-

lo naše življenje lepo, dobro in plačilo v nebesih vredno. Sili pa nikogar ne. Nasprotno: njegova volja je, da se človek sam in svobodno odloči za kar hoče. **V svobodnem odločanju za dobro in slabo, čednost in greh, je bistvo in pomen našega življenja na svetu.**

Človek more tedaj postati svetnik. Res da težko, včasih zelo težko, ampak vendarle, saj gre število božjih svetnikov brez dvoma v mnoge stotine milijonov.

Ravno tako pa se more človek zapustiti, pasti v globoke podlosti in se tudi čisto izgubiti. Mi izseljenci še vse lažje in še vse bolj, kakor naši rojaki doma. Vsako božjo zapoved moremo pogaziti in za nobeno cerkveno se ne zmeniti. In mnogi tudi delajo tako. Izgubiti moremo svojo vero. In mnogi so jo res že izgubili. Tudi cela družina more propasti. Ali cele skupine ljudi. Tudi celi narodi. Zgodovina nam izpričuje takih žalostnih zgledov. Človek je pač svoboden in se odloča, kakor sam hoče. To je bistvena poteza našega vbolega človeškega življenja na svetu.

Seveda pa gre spet vsaka sila samo do svojega časa in do svojega konca. Tudi hudobi so dane meje, in ne bo nikoli zrasla v nebo.

Naš čas je čas našega življenja: še nekaj let in morda samo mesecev. Za katerega mojih častitih bralcev morda samo še nekaj dni. Svet na katerem živimo je pač kakor ena sama ogromna ječa tako zastražena, da je izključen vsak beg, in mi smo jetniki v njej in nič ne vemo, kdaj pridejo rablji in nas iztrgajo iz srede naših znancev in prijateljev in odpeljejo v smrt in pred sodbo.

Vsekakor pa imamo še nekaj časa. Še nekaj malega. Še en kratek čas.

Kdor je svet ima čas in priliko, da postane svetejši. Kdor je hudoben ima čas in priliko, da postane še hudobnejši. Kdor je brezbožen ima čas in priliko, da postane še brezbožnejši. To je naša najbolj bistvena pravica. To je smisel in pomen in namen našega življenja na svetu. Človek more postati občudovanja in hvale vreden svetnik, ali pa tudi

prava zver v človeški podobi. Navadno se lovi sicer tam nekje v sredi, zgodovina in nemara tudi naša izkušnja pa nas uverjata tudi o obeh skrajnostih.

Tudi za izpremembo je še čas: Kdor stoji more pasti in kdor je padel, more še vstati. Še en kratek čas. Dokler ne pridejo "rablji" in nas ne zgrabijo in pred sodnika ne odpeljejo in ne bo izpolnjena zadnja ugotovitev: Konec hudobnih je silno hud. Ali pa ona druga: Vaše plačilo bo veliko v nebesih.

Jako modro bi bilo, če bi takoj sedajle pozorno in pazljivo še enkrat prečitali današnji evangelij o delavcih v Gospodarjevem vinogradu, zgodbo, priliko, ki nam jo pripoveduje Modrijan, ki je po splošnem mnenju vseh ljudi, dobrih in hudobnih, vernih in nevernih, izmed vse najboljši in najmodrejši.

Še bolj modro bi bilo, če bi Gospodarjev klic tudi poslušali in takoj odšli "na delo v njegov vinograd".

Če ne bomo poslušali ljubeznjivega Gospodarjevega vabila in bomo tudi za naprej tja v en dan nesmiselno in prazno živeli, če "ne bomo razumeli časov" in ne spoznali "Gospodovega obiskanja", smo resnično nespametni.

Ko je začela trkati na vrata Francoska revolucija, je vladal francosko državo kralj Ludovik XVI. Ta kralj ni razumel svojega časa!

Kakor mnogi drugi znameniti in neznameniti ljudje, je tudi kralj Ludovik pisal dnevnik, v katerem je zabeležil vse dogodke, ki jih je doživel ali je o njih slišal in so se mu zdeli količkaj važni. Ludovikov dnevnik je zelo obširen in podroben in natančno poroča o mnogih neznatnih malenkostih, ki pa so se zdele kralju Ludoviku očividno zelo važne.

Pod datumom 14. julija 1789 beremo v Ludovikovem dnevniku — čudo prečudno: **"Ta dan se ni zgodilo nič posebnega".**

Ta dan se ni zgodilo nič posebnega...? Bedak!

14. julija ni ustrelil kralj Ludovik nobenega zajca in nobenega jelena — vse to bi bilo vestno zaznamovano v njegovem dnevniku — zato se ta dan ni zgodilo po njegovem mnenju nič posebnega.

Kralj Ludovik ni razumel svojega časa: 14. julij je eden najznamenitejših dni cele svetovne zgodovine vseh časov. 14. julij francosko ljudstvo še danes praznuje z vso slovesnostjo. 14. julija 1789 je francosko ljudstvo sredi samega kraljevskega stolnega mesta s silo zavzelo državno ječo imenovano Bastilla. 14. julija se je začela francoska revolucija. 14. julij 1789 je dan, ko se je zrušilo francosko kraljevstvo in je zavládala ljudovlada. 14. julij 1789 je dan, ki je pravzaprav obsodil kralja Ludovika in njegovo kraljevsko ženo Marijo Antoinetto pod giljotino. To je tisti dan, ki ga je proglasil duhovno slepi kralj Ludovik za dan, ko se ni zgodilo "nič posebnega".

Ali mi kaj boljše razumevamo svoje čase?

Če jih ne umevamo nič boljše, potem pač tudi ne moremo pričakovati nič boljšega konca, kakor ga je doživel nesrečni francoski kralj Ludovik XVI.

ARGENTINSKI FILMI

III. FILM: SMRT V ARGENTINI

(Nadaljevanje)

Če se ne motim, so odločili vasovalci pet goldinarjev nagrade tistemu pogumnežu, ki bi se upal sredi temne noči obiskati grob pokojnice.

Pet goldinarjev je bil tisti čas lep denar, ki si ga ni bilo lahko prislužiti. "Kakšno obleko bi si lahko kupila za ta denar!" je pomislila sosedova dekla Nežka, močno in neustrašeno dekle.

Mislila si je tako najbrže še katera druga, stavo pa je sprejela samo Nežka.

Da bo izključen vsak dvom, je določila družba, da ima Nežka zatakiniti na grob pokojnice težko palico z močno zeleno špico.

Nežka je šla.

Celo uro je ni bilo nazaj, čeprav je bilo pokopališče komaj četrt ure daleč.

Ličkarje je začelo skrbeti. Od groze je začela zastajati beesda, dokler ni čisto zastala. Ko je ni bilo še drugo uro, so s plamenicami v rokah skupno odšli na pokopališče, kjer so našli Nežko — mrtvo na sorodničem grobu.

Kaj se je zgodilo?

Ko je hotela naglo započiti palico v trdo prst, se ji je spodvil predpasnik, skozi katerega je zataknila palico v zemljo. Ko je potem hotela oditi se ji je zazdelo, kakor da jo nekaj vleče v grob. Tako se je prestrašila, da jo je zadela srčna kap.

Tako pravi stara modrost, da mrtvih ne budi!

**

Moj najboljši prijatelj v Argentini je bil Nemec, blagopokojni Otto Wiest, umrl o vseh svetih l. 1929. Za novo leto 1924. sem bil gost v njegovi hiši.

Ko smo presedeli že par ur v idilični vrtni utici je prišel pogovor tudi na smrt. Wiest, protestant, je bil globoko veren mož. Dogovorila sva se, ter si svečano segla v roke, da tisti izmed naju ki poprej umrje pride in pové živčemu kako da je na drugem svetu.

Na vse svete 1929 sem bil na potovanju v glavnem mestu prov. Entre Rios, Paraná, ko sprejemem pretresljivo vest, da je moj dragi prijatelj Otto umrl na pljučnici po komaj 5 dnevni bolezni. Moja boleost je bila neizmerna. Ni pa mi padla na um obljuba, ki sva si jo dala pred leti.

Bilo je kakšnih 6 tednov po smrti. Izgubo dobrega prijatelja sem bil že nekoliko prebolel. Nahajal sem se na potovanju v mestu Mercedes v prov. Corrientes. Moja hotelska soba je bila v prvem nadstropju. Ker je bila noč soparna sem pustil okno odprto. Medla mesečina je sijala. Bilo je okrog dveh po polnoči ko se prebudim. Kar zagledam v naslonjaču ob oknu pokojnega Ottona v svetli piyama-obleki, ki jo je po leti običajno nosil kadar je bil doma. Prevzela me je nepopisna groza. Ko sem hip nato prižgal luč, ga ni bilo več nikjer. Ko sem zadremal in se zopet zbudil, se je svital že dan in so peli petelini.

Nič več ne vem povedati o prikazni kakor sem vam tu zapisal.

**

Še katero iz naših krajev.

Moje misli hité tja v mojo gimnazijsko dobo pred več kot 30 leti.

O počitnicah sem vedno rad popotoval po raznih jugoslovanskih deželah in hvaložno se spominjam gostoljubnosti, ki mi jo je nudila duhovščina in učiteljstvo, koji so mi s prenočiščem in hrano večkrat omogočili, da sem mogel iz kraja v kraj.

Bilo je v hrvaškem Primorju v okolici Sinja, kjer sta takrat mejašili Hrvatska in Dalmacija.

Tam je morska ožina ki je komaj $\frac{1}{2}$ km široka pa seže kakih 5 km notri v deželo. Ob obeh straneh morskega zaliva so strme višine, na višinah pa planjave, ki se razprostirajo do vznožja Velebita.

Prikreval sem neke avgustove nedelje v zaselje zvano ako se ne motim Sv. Nedelja, kjer me je učitelj preljubeznivo sprejel ter pogostil s pristno primorsko "kastradino" — prekajenim ovčjim mesom mešanim s kislim zeljem, znana dalmatinska specijaliteta. Proti večeru sem hotel v drugo vas, ki je bila na vrhu onstran morske ožine. Selo se mi je zdelo za prijem blizu ali učitelj me je svaril, da je do morskega zaliva navzdol poldrugo uro hoda na drugi strani zaliva pa poltretjo uro v hrib. Vabil me je, naj ostanem čez noč pri njem, dal mi bo pripraviti primerno ležišče v šolski sobi. Ali jaz mladenič gnan od neutešljive žeje, da vidim čim več sveta nisem poslušal dobrotnega sveta učiteljevega ter se napotil navzdol.

Že za pol ure so se začeli svitati izza Velebita ognjeni jeziki, ki jih je spremljalo močno grmenje. In nobene hiše doli do zaliva! Začelo je neusmiljeno liti in me kmalu premočilo do kosti.

Naenkrat zagledam manjšo podružno cerkev okrog nje pa pokopališče. Hiše nobene, niti mežnarije. Hočem se zateči v cerkev. Vse zaman, vse zaprto.

Zagledam tedaj na pokopališču mrtvašnico. K sreči so bila vrata samo s zapahom priprta. Vstopim. V sredi je stala neke vrste secirna miza (miza za razrezavanje mrličev) v kotu pa je bila prislonska precej velika črna rakev. Še mala mizica v drugem kotu s svečniki in nedogorelimi svečami, katerih pa žal nisem mogel rabiti, ker so se mi bile žveplenke zmočile. Lilo pa je in lilo naprej kot iz škafa.

Ko se je napravila črna noč sem šele zaslutil, da bom moral sam sameat prenočiti v mrtvašnici. Jojmene kakšna kazen za mojo trmoglavost. Mari bi bil ostal pri učitelju, ki me je tako ljubeznivo vabil. Ali zdaj je bilo prepozno. Nisem mogel pogledati na uro, ker so se mi bile žveplenke zmočile, ali morala je biti že 9. ali 10. večerna ura in ker je venomer lilo sem začel misliti na spanje v — mrtvašnici. Preoblačiti se mi ni kazalo. Saj je bila vsebina nahrbtnika tudi premočena. Legel sem torej oblečen na secirno mizo. Ali secirna miza je strašno neprimpravna za spanje. Bila je prevlečena s pločevino in ta je le še povečala drhtenje mojega premočenega in izmučenega telesa. Na suho na suho, pa če še tako trdo je po-

stalo moje geslo.

Spomnil sem se stoječe rakve. Ta bo suha. V temi sem jo obrnil na tla zlezel vanjo in prav sladko zaspal. Drugo jutro ko sem se prebudil je bil najlepši dan in solnce je bilo že visoko. Moja prva skrb je bila, da se mi posuši obleka in perilo. Imel sem sicer v nahrbtniku drugo obleko in perila za rezervo ali tudi vsebina nahrbtnika je bila premočena. Razgrnil sem torej obleki in perilo po nagrobnih križih ter čakal tako dolgo, da jih je posušilo žarko dalmatinsko solnce.

**

Enega vsesvetskega večera menda tudi ne bom nikoli pozabil.

Bilo je na Vse Svete l. 1908. Vozil sem se iz Prage v Kelmorajn tja daleč v zapadni Nemčiji, kamor so naši predniki romali v prejšnjih stoletjih peš, kakor nam to izpričuje knjiga "V Kelmorajn", ki jo je pred leti izdala Mohorjeva družba napisal pa jo je pokojni lavantinski vladika Dr. Karlin. Cel dan in celo noč sem se že vozil po Češkem, Bavarskem, Hesenskem, ko je na vse svete proti večeru zavil vlak v lepo rensko dolino. Vozili smo se mimo več kot 20 pokopališč. Kakor trepeteje biseri na herminastem plašču tako so trepetale lučice na sveži snežni odeji. Na vsakem groblju je svirala godba žalostinke, vmes pa je naletaval sneg. V Argentini Vsi Sveti ne nudijo onega pretresljivega utisa kot v Evropi, ker jih obhajamo spomladi ko v Argentini vse cvetí in dehti.

**

Vseh svetih dan leta 1927. sem bil v vasi Anchorena v provinci San Luis. Šel sem seveda tudi na pokopališče. Kar sem tam doživel podajam čitateljstvu brez komentarja v dobesedni prestavi iz večernega dnevnika "Las Noticias" štev. 538 od petka dne 18. novembra 1927. "Noticias" izhajajo v mestu Mercedes (Prov. San Luis) in takole pišejo:

"Iz dežele. Anchorena. (Pokopališče spremenjeno v pivnico.) Naš dopisnik iz Anchorene nam sporoča: Na dan vseh svetih se je kar trlo ljudstva na pokopališču, kakor da je je ljudstvo iz okolnih selišč pretvorilo v praveato "Chacarito". Ker ljudje poznajo brezbriznost župana in policije, so spričo ogromnega navala ljudstva postavili pred vrata pokopališča šotore s pivnicami, kjer se je namesto cvetja in vencev razpečavalo vse vrste alkoholnih pijač. Že o poldne je bila večina obiskovalcev pošteno v rožcah. Žalostno je bilo gledati na pokopališču natrkance s steklenicami v rokah vabeč sorodnike rajnih na slasten požirek. Ali najhujše šele pride. Okolo 4. ure popoldne so pričeli natrkanci na pokopališču vsevprek streljati. K sreči se ni dogodila nobena nezgoda. Celo jezdec so na konjih pridrveli na pokopališče in s konji stopicali preko grobov in vse to pred očmi brezbrizne policije."

**

Še eno brez komentarja izpred samih vrat Buenos Airesa, in iz najnovejšega časa.

Dne 1. novembra 1933 sem se odpravil na pokopališče v Avellanedi, da obiščem grobove nekaterih umrlih znancev. Na enem delu pokopališča, ki še ni napolnjen z grobovi so tisti dan otvorili podjetni ljudje pravo in resnično "churrasquerío", kjer so prodajali pečeno meso zraven pa k sreči brezalkoholne

pijače. Kdor ne verjame, naj si poskrbi dnevnik "La Crítica" šte. 7019 od 2. novembra 1933, kjer bo na prvi strani videl fotografijo te mesopečnice na pokopališču.

**

L. 1925 je bival kake 4 tedne v Bs. Airesu ljubljanski veletržec Aleksander Knez, ki je pred 2 leti tako tragično preminul vsled avtomobilske nezgode. Marsikomu bo znano da je Knezova ena izmed najbogatejših rodbin v Sloveniji.

Pokojni Šaša Knez ni bil Knez samo po imenu in premoženju, marveč tudi po sreči in čuvstvu. Malokdaj v življenju sem našel bogataša, ki bi bil tako preprost, skromen in ponižen kakor je bil nepozabni rajnik.

Prve dneve, ko je bil ranjki Knez v Buenos Airesu sem ga spremljal na vseh potih, da se nekoliko vživi v buenosajreške razmere. Neki dan sva se od ranega jutra do poznega večera vozila s tramwayem vseprek po Buenos Airesu, da malec spozna to ogromno mesto. Ko sva jo na večer mahnila v neko nemško restavracijo v centru mesta in se pošteno pokrepčala, mi pravi bistrumni Knez: "Veste kaj, prijatelj, dasi sem še mlad, sem že veliko potoval po svetu, (istega leta 1925 je prepotoval večino južnoameriških držav in se iz Bs. Airesa napotil preko pamskega prekopa v Združene države) ali toliko črno oblečenih žená kot v Bs. Airesu nisem videl nikjer na svetu!"

Odkod to?

Ženske srednjih in posebno še višjih slojev poznajo v Argentini tri stopnje žalovanja: 1) luto riguroso (strogo žalovanje), 2) luto mediano (srednje žalovanje), in 3) luto ordinario (navadno žalovanje).

Časovno najdaljše je žalovanje za soprogom, ki navadno traja 2—3 leta. Za oddaljenjšimi sorodniki pa žalujejo razmeroma manj.

Poznam gospo, ki biva v moji bližini, in ki že dvajset let ni slekla žalne obleke. Najprvo ji je umrl sopro, potem oče, mati, sestra, bratranec, svak i. t. d. tako da hodi že dvajset let zavita v črnino!

Po moževi smrti argentinske ženske prve tri mesece navadno ne stopijo na ulico, svoje tržne potrebe si dajo poskrbeti od sosedov, ne sprejemajo nobenih obiskov in kar je glavno v žalni hiši umolkne vsaka glasba: glasovir, radio, gramofon, ki se ponovno oglasijo šele šest mesecev po smrti.

Šegavi jeziki pravijo, da mnoge argentinske vdove zato tako dolgo nosijo žalno obleko, da opozarjajo ženitve željne moške na svoj vdovski stan. Moški seveda ne poznajo takšnih formalitet in se redko kedaj dalje kakor eno leto črno oblačijo potem pa nosijo samo črn trak v gumbnici ali pa okrog levega rokava.

**

Ste že prisluškovali kedaj nagrobnim govorom kedar so pokopavali kakšno odlično osebo te dežele?

Spominjam se s kako slastjo smo na gimnaziji čitali nagrobne govore grških in latinskih klasikov. Slišal sem tudi nagrobne govore naših velmož Mandiča, Spinčiča, Dr. Medveda, in videl, kako je poslušalstvo vseprek plakalo. Argentinci svojih govorov navadno ne "stresajo iz rokava", marveč jih čitajo. S papirja čitan govor pa ne upliva, in naj bo še ob tako ginljivi priliki kakor je

pogreb. Govorništva se je treba učiti kot vsake znanstvene panoge in ne pravi zastoj latinski pregovor: poeta nascitur, orator fit, (Pesnik se rodi, govornik se naredi).

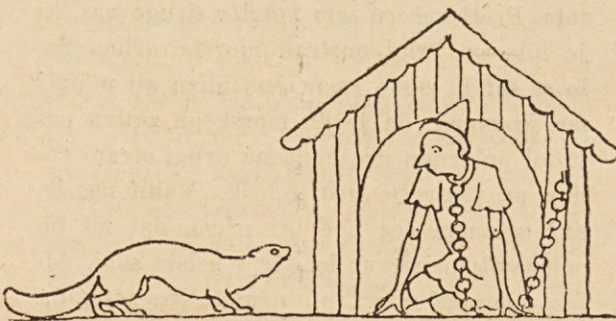
**

Kako je z mrliškim ogledom v srebrni deželi?

Žal moram priznati, da zdravniki precej lahkomišlno pregledajo svoje mrtvece. Kar velja za Buenos Aires in okolico ter za večje kraje na deželi. Na prostem kampu, v krajih, ki so daleč od ljudskih selišč, pa zdravniškega ogleda sploh ni. Celo v Bs. Airesu si zdravnik ki je bolnika negoval umrlega po smrti skoro nikoli ne ogleda. Eden izmed sorodnikov umrlega se mu predstavi, mu javi smrt pokojnikovo in zdravnik izstavi nato "certificado de fallecimiento" (mrliški list) s kojim gre sorodnik k pogrebnemu zavodu, ki opravi vse ostalo.

STORŽEK

Po LORENZINI — LOVRENČIČU

"Prosim, jaz nisem pes!..."

"Kaj pa si?"

"Jaz sem lutek."

"In si za psa čuvaja?"

"Da, za kazen!..."

"No, dobro. Predlagam ti isti dogovor, kakršnega sem imela s pokojnim Bliskom in zadovoljen boš."

"Kakšen bi bil ta dogovor?"

"Enkrat na teden bomo prihajale kot doslej obiskovat ponoči vaš kurnik in odnesemo po osem kokoši. Sedem jih pojemo me, eno damo pa tebi, pod pogojem se razume, da se boš delal, ko da spiš in ti ne pride muha v glavo, da bi lajal in zbudil gospodarja."

"In Blisk, ali je delal tako?"

"Tako je delal in ko smo bili sami med seboj, smo se prav dobro razumeli. Spi tedaj lepo mirno in bodi gotov, da ti pustimo pred hišico lepo oskubljeno kokoš, ki jo boš imel jutri za zajtrk. Si me razumel?"

"O še kako!..." je odgovoril Storžek in pokimal z glavo nekako grozilno, kot bi hotel reči: 'Bomo že še govorili!'

Ko so menile kune, da je vse urejeno in varno, so se druga za drugo v vrsti približale kurniku, ki je stal blizu pasje hišice; z zobmi in kremplji so odprle lesene durce, ki so zapirale uhod, in se zmuznile notri. Zadnja je bila še na pragu, ko so slišale, da so se durce loputoma zaprle.

Ono, ki jih je zaloputnilo, je bil Storžek, a ni bil še zadovoljen, da jih je zaprl, zalajal je radi večne varnosti pred nje še veliko skalo v podporo zapahu.

Nato je začel lajati. In lajal je prav tako kot v resnici pes čuvaj, oglašujoč se hov-hov-hov.

Tako postopanje je lahkomišlno in med mnogimi tisoči se ipak lahko dogodi, da bi bil kdo živ pokopan. Pogrebni zavod predloži mrtvaški list "Registro civil" to je državni matični zavod. Argentina je namreč že pred mnogimi leti odvzela cerkvi vodstvo matičnih knjig ter ustanovila posebne državne urade, ki posebno na deželi ne funkcijonirajo vedno popolnoma brezhibno. "Registro civil" izstavi v roke pogrebnemu zavodu listino "fé de defunción" — izkaz o smrti.

Imel sem soseda Francoza, ki mu je pred 15 leti umrla hčer za gripo. Ko je bila mrtva, sva šla s sosedom k zdravniku, ki jo je imel v negi mu javila smrt, zdravnik je izstavil mrtvaški list in konec je bilo. Istemu sosedu je pred 4 leti umrla tašča in je bila ista procedura.

(Dalje prihodnjič).

Lajanje je zbudilo kmeta, skočil je s postelje, zgrabil puško in prikazavši se na oknu, je vprašal:

"Kaj je novega?"

"Tatovi so!" je odgovoril Storžek.

"Kje so?"

"V kurniku."

"Koj pridem."

In res, preden bi rekel amen v očenašu, se je prikazal kmet: skočil je h kurniku in ko je polovil in spravil v vrečo vse štiri kune, jim je rekel z zadovoljnim glasom:

"Končno ste mi le prišle v roke! Lahko bi vas koj zadavil, a nisem tako neusmiljen. Rajši vas ponesem jutri v sosedno vas gostilničarju, da vas na meh odere in vas pripravi ko zajca. Take časti pač ne zaslužite, a velikodušni možje, kakor sem jaz, ne gledajo na take malenkosti!..."

Potem se je obrnil k Storžku in dobričajoč se mu na vse načine, ga je vprašal:

"Kako si le napravil, da si odkril zaroto teh štirih tatic? Reči moram, Blisk, moj zvesti Blisk, ni nikoli ničesar opazil!..."

Dondek bi lahko povedal, kar je vedel, to se pravi, povedal bi lahko o sramotnem dogovoru med psom in kunami, a spomnivši se, da je pes mrtev, je pomislil: Kaj pomaga tožiti mrtve?... Mrtvi so mrtvi in najboljše, kar se more narediti, je, pustiti jih v miru!

"Ali si bil ob priходу kun buden ali si spal?" je nadaljeval kmet s vprašanji.

"Spal sem," — je odgovoril Storžek — "a kune so me zbudile s svojim šušljanjem in ena je prišla prav do moje hišice in mi regospodarja, ti podarimo lepo oskubljeno kokoš: "Če oblubiš, da ne boš lajal in zbudil koš!..." Slišite, kaj takega! Jaz — pa tak predlog! Ali ni to višek nesramne predrznosti!? Res je, da sem ubog lutek in imam vse slabosti tega sveta, a malhar in držati vrečo dolgoprstnežem — nak!"

"Bravo, dečko!" je vzkliknil kmet in ga potrepljal po rami. "Lepo misliš in zrastel si v mojih očeh in zato, da ti pokažem svoje veliko zadoščenje: bodi prost, dokler se ne vrneš domov!"

In snel mu je pasji ovratnik.